

Опширан интервју Бориса Тадића *Времену* неминовно се дотакао и резолуције о Сребреници, чије је доношење председник Србије и иницирао изјавом од 10. јануара. Сада је, међутим, овдашњој јавности Тадић открио још једну сврху најављене резолуције, о којој раније није било речи – трансформацију нашег друштва у цивилно друштво:

"Јер таква резолуција је једно, пре свега, вредносно питање које свакако има и политички карактер и значај; таква резолуција ће посведочити да је Србија, да је њен парламент, у стању да искаже саосећање са патњом и несрећом невиних страдалих у Сребреници. Тај вредносни искорак биће изузетно важан у *укупној трансформацији нашег друштва у цивилно друштво*

, а осуда једног страшног злочина који је у свету постао симбол страдања у ратовима деведесетих биће и дистанцирање од злочинаца који су тврдили да то чине у име српског народа. Србија тим чином свакако подиже и свој углед и свој регионални кредибилитет", поручује Тадић у *Времену*, додајући:

"Зато је од изузетног значаја да што више парламентарних странака подржи резолуцију о Сребреници, *али не само оне већ и групе грађана, невладине организације, и да то буде одлука српског друштва*. Нажалост, у јавности су кренуле дискусије, прво да ли треба или не усвојити резолуцију, а онда да ли треба употребити реч геноцид. То су јалове дискусије. Парламент није суд да би једно пре свега вредносно питање претворио у стручно-правну дебату. Најважније је да се осуди тај свирепи злочин и да терминологија буде потпуно јасна у осуди самог злочина као и у саосећању са патњом невиних жртава из другог народа."

Ако обратите пажњу на делове Тадићеве изјаве које смо истакли, видећете да се у првом случају ради о нечему што је злокобно због тога што је веома нејасно, а у другом о нечему што је застрашујуће зато што је превише јасно.

Немогуће је закључити шта председник подразумева под "укупном трансформацијом нашег друштва у цивилно друштво" не само због тога што ни он сам то овде није прецизирао, већ и због тога што је "цивилно друштво" појам око којег светска стручна јавност још није постигла начелну сагласност. Политиколози, социолози и филозофи

широм планете већ деценијама полемишу о дефиницији, природи, суштини, донетима и корисности цивилног друштва, које неки схватају као супротност државном апарату, други као његову варијацију, а трећи као његову продужену руку. Нарочито су такве расправе интензивирани у последњих двадесетак година, односно после слома совјетске империје којем је значајно допринео управо развој невладиног сектора (као једног од чинилаца цивилног друштва по свим могућим дефиницијама) у државама социјалистичког блока, потпомогнут средствима и логистиком са Запада. Пошто је "црвена аждаја" поражена, а "западне демократије" остале без јасног непријатеља на глобалном нивоу, рапидно бујање цивилног друштва – првенствено невладиног сектора – у земљама које су се налазиле иза гвоздене завесе све мање наилази на одобравање независних интелектуалаца, што се надовезује на прастаре дилеме о односу појединаца и заједнице, права и обавеза, слобода и одговорности.

Колико год да је нејасан чак и појам цивилног друштва (у које се, поред НВО-а, углавном убрајају и удружења грађана, синдикати и друге струковне организације, верске заједнице...), најчешће се говори о његовом развоју унутар неког друштва, а не о *трансформацији*

неког друштва у цивилно друштво. Према томе, оно што прижељкује Борис Тадић – укупна трансформација друштва у цивилно друштво – може да буде само неспретна интерпретација једне иначе недовољно јасне појаве, а опет, може да буде и наговештај тихог, погубног предавања политичке моћи окружењу (цивилном друштву) које би морало да буде управо супротност и противтежа центрима политичке моћи.

Следећи истакнути део Тадићеве изјаве наводи на закључак да је ипак реч о овом другом, пошто је председник Србије представио подршку група грађана и невладиних организација као нешто што гарантује да цело друштво стоји иза одлуке о резолуцији. Ово нема претерано везе са глобалним полемикама о цивилним друштвима, већ са специфичном ситуацијом у Србији, где невладин сектор – од којег Тадић прижељкује подршку – има значај и утицај који вишеструко превазилази разумне размере. Ту нема простора ни за какву дилему на кога је председник мислио, пошто је НВО у нашој земљи увелико поистовећен са Наташом Кандић, Соњом Бисерко, Биљаном Ковачевић Вучо, Миљенком Деретом, Војином Димитријевићем и другим "интелектуалцима" који слепо следе идеологију Латинке Перовић, такозване "мајке Друге Србије", како ју је одавно у НИН-у описао Зоран Ћирјаковић. За разлику од буке коју производи та мрежа антинационалних и антидржавних организација, њихово упориште у широким народним масама је мизерно, такорећи непостојеће. У најмању руку је нејасно где председник види везу између друштва и, на пример, Хелсиншког одбора за људска права којим руководи Соња Бисерко. Кога то представља Соња Бисерко? У чије име она и њена НВО изражавају ставове? Који је то репрезентативан узорак српског друштва који своје интересе препознаје у деловању Хелсиншког одбора за људска права? Има ли у Србији икакве релевантне групе која се поистовећује са Соњом Бисерко?

Све ово можемо се запитати и у вези са осталим јуришницима овдашње НВО сцене. И сваки пут бисмо остали без смисленог одговора. Невладине организације у Србији, барем ове које су видљиве на јавној сцени, не поседују ни минимум кредибилитета да би ишта радиле у име овог друштва, или неке целине унутар друштва. Чак и сами припадници тих организација често то истичу, поносећи се својом различитошћу (чак и супротстављеношћу) у односу на средину у којој живе и раде.

У крајњем случају, невладин сектор чију подршку очекује Борис Тадић, сигурно ће му је и пружити уколико у резолуцији сребреничка догађања из јула 1995. буду означена као геноцид. А свакако ће му је ускратити у било ком другом случају. Али, то никако неће бити и "одлука српског друштва". Напротив! Политичар којем су гласачи, како се често поноси, већ два пута указали поверење на председничким изборима, савршено је свестан да по питању резолуције о Сребреници, као и по сваком другом питању, српско друштво има дијаметрално супротна становишта, потребе и интересе у односу на ставове најгласнијих невладиних организација. Настави ли НВО да представља сектор као параметар целог нашег друштва, биће то сигуран показатељ да Борис Тадић више није убеђен ни у оно врло слабо полазиште са којег је 10. јануара започео кампању за доношење резолуције. Тада је, да подсетимо, рекао како верује да ће резолуција "временом добити неопходну подршку не само у Србији, него свуда где живи српски народ". И та је изјава била, благо речено, врло необична, пошто би скупштинске резолуције, ваљда, морале имати неопходну подршку друштва и народа пре него што су изгласане, а не касније, када им више никаква подршка није потребна. Филмови, попут Кјубрикових рецимо, могу годинама да чекају на наклоност публике и критике; скупштинске резолуције не смеју. Последњи интервју Бориса Тадића можда наговештава да је он одустао чак и од те чудновате, накнадне подршке српског народа, те да га, чини се, сада задовољава и актуелна подршка невладиног сектора.

Председник НВО мреже имао би право тако да размишља. Председник целе државе – никако!